

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBATSELA 2021

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 25.

DITŠHUPETŠO TŠA GO SWAYA

- Ge molekwa a arabile dipotšišo tše di fetago palo yeo e nyakegago, swaya ya mathomo fela (Molekwa ga a swanela go araba potšišo ye telele le ye kopana go tšwa pukung e tee)
- Karolong ya A, ge molekwa a arabile dipotšišo tše nne ka moka mo diretong tše di bonwego, swaya tše pedi tša mathomo
- Go dikarolo tša B le C, ge molekwa a arabile dipotšišo tše kopana tše pedi goba tše telele tše pedi, swaya ya mathomo o hlokomologe ya bobedi. Ge molekwa a arabile dipotšišo ka moka tše nne, swaya fela ya pele mo karolong ye nngwe le ye nngwe ge e le gore go arabilwe potšišo ye kopana le ye telele
- Ge molekwa a file dikarabo tše pedi, moo e lego gore ya mathomo e fošagetše mola ya bobedi e nepagetše, swaya ya mathomo gomme o hlokomologe ya bobedi
- Ge dikarabo di sa nomorwa ka tshwanelo, swaya go ya ka memorantamo
- Ge mopeleto wo o fošagetšego o ama tlhalošo, swaya phošo. Ge o sa ame tlhalošo, gona mo fe moputso
- Potšišo ye telele: Ge karabo ya potšišo ye telele e le ka tlase ga botelele bjo bo nyakegago, se mo otle ka ge a šetše a ikotlile. Ge e le ye telele kudu, lekola fela mantšu ao e ka bago a 50 o hlokomologe taodišo yeo e šetšego fela o bale thumo
- Dipotšišo tše kopana: Ge molekwa a sa šomiše ditsebjana moo a kgopetšwego go tsopola, se mo otle
- Mabapi le dipotšišopulego, ga go meputso ye e tlogo abja go dikarabo tša Ee/Aowa goba Dumela/Go se dumele. Meputso e tlo fiwa fela go lebaka le le fiwago
- Ga go meputso ye e tlogo abja go dikarabo tša NNETE/MAAKA goba NTLHA/KGOPOLO. Meputso e tlo fiwa fela go lebaka le le fiwago

KAROLO YA A: THETO***MONTSHEPETŠABOŠEGO* – M Mamabolo****POTŠIŠO YA 1****Mohlala wa karabo:****THAKA YE TSHESE – MM Rakoma****Morumokwano**

Ke kwano ya medumo/dinoko mafelelong a mantšu mo methalothetong ya go latelana. Go na le mehuta ye mmalwa ya merumokwano, e lego: morumokwanotshadi, morumokwanotia, morumokwanokgaotši, morumokwanoputla/putlanyi, morumokwanophetši, bj.bj. Mohola wa morumokwano ke go tliša mošito ka gare ga sereto.

- **Morumokwanotshadi**

Ka morumokwanotshadi ditumanoši tše di tlogo pele ga dinoko tša mafelelo tša mantšu methalothetong ya go latelana ga di swane mola dinoko di swana.

Mohlala:

Temanatheto ya 2:

Mohlodi e a o bina

Ditsebe di a thibana

- **Morumokwanotia**

Ka morumokwanotia ditumanoši tše di tlogo pele ga dinoko tša mafelelo tša mantšu methalothetong ya go latelana di a swana ebile le dinoko di a swana.

Mohlala:

Temanatheto ya 1:

Tlhakahlakano ke ya **eng**?

Tsela le tla e bona **neng**?

Temanatheto ya 6:

Tlabego e le aparetše

Tahlego e le tswetše

- **Morumokwanokgaotši**

Ka morumokwanokgaotši go lebelelwa senoko sa mafelelo sa lentšu, gwa tshelwa methalotheto ye mebedi, gwa lebelelwa senoko sa mafelelo sa lentšu mothalotheong.

Mohlala:

Temanatheto ya 2

Koša e a kwagala,

Mohlodi e a o bina,

Ditsebe di a thibana

Eupša modumo ke setu fela.

- **Morumokwanoputla/putlanyi**

Ka morumokwanoputla/putlanyi go lebelelwa senoko sa mafelelo sa lentšu, gwa tshelwa mothalotheo o tee gomme gwa lebelelwa senoko sa mafelelo sa lentšu la mothalotheo wa go latela.

Mohlala:

Temanatheto ya 1

Tsela le tla e bona neng?
Ba le lwetše balwelatokologo,
La lokologa la ba kgatelelong

Temanatheto ya 5

'Bana le sa le bona
Ebile le nabo,
Sa bona selo ke sa lena

• **Morumokwanophetši**

Senoko se se rumago lentšu la mafelelo la mothalotheo wa mathomo se swana le seo se rumago lentšu la mafelelo la mothalotheo wa go latela.

Mohlala:

Temanatheto ya 6

Tlabego e le aparetše,
Tahlego e le tswetše

[10]

GOBA

POTŠIŠO YA 2

BJOLA BOPHELO KE BO KATAKATELA KA SA MORAGO – M Mamabolo

- 2.1   2.1.1. Ka ntakapedi ke bo bone **ke** thole mahlong a sehlalefi (Mothalotheo wa 1)
2.1.2. Bankane le methepa **bo** mparile ka bona ka leboga (Mothalotheo wa 8). (2)
- 2.2   • Sereto se bopilwe ka methalotheo ye 15.
• Methalotheo ke ye mekopana, ya magareng le ye metelele. (2)
- 2.3   Sereti se šomišitše 'bo nkgalaketše wa sekgopha' go laetša go se be bose ga bophelo. (2)
- 2.4   Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa boitsholo
• Sereti se a itshola ka gore bophelo bjo a bego a bo phela bja go nwa madila, go kgoga metšoko, go phela le bankane ba go se loke le go rata makgarebe. (2)
- 2.5   Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ee
Bjala ga se bja loka.
• Go phela ka bjala ga se gwa loka ka gore go ka hlolela motho malwetši le dikgobalo.
• Go phela ka bjala go ka go kopantšha le bagwera ba go se loke.
(E TEE fela) (2)

[10]

POTŠIŠO YA 3**SEROPE SA MABU A AFRIKA – LE Mphasha**

- 3.1 Potšišoretoriki (1)
- 3.2 "...re nkgišetšana mahwafa." (1)
- 3.3
- Ditemanatheto ke tše tshela.
  - Temanatheto ye nngwe le ye nngwe e bopilwe ka methalotheto ye mene. (2)
- 3.4 Sereti se dirišitše tlhalošothwii gore:
- Batho ba tlogele diphapano le dipolayano.
  - Batho ba itshware setho. (2)
- 3.5 Thetotsholo
- Sereti se sola dintwa tše di lego magareng ga Maafrika e le ge ba baka mahumo a kontinente ye. (2)
- 3.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Batho ge ba phela mmogo ba abelane tše ba nago le tšona.
- Badudi ba swanetše go ngwathelana tše nnyane tšeo ba di hwetšago mo nageng ya bona. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4**O GOROGILE – JN Mohlamonyane**

- 4.1 Sereti se šomišitše:
- Poeletšothomi : 'O'
  - Poeletšogare : 'gae'/ Methalotheto ya 3 le 4 'a'
  - Poeletšo ya kgopolo: 'O tsene' le 'O fihlile' (3)
- 4.2 Setšhaba se thabetše go lokollwa ga Mandela. (1)
- 4.3 Sereti se dirišitše tshwantšhanyo (go itšhophatšhopho ga noga) go laetša go se iketle/ipshine ga ba bašweu ge Mandela a lokollwa. (2)
- 4.4 Kgopolo ya mothalotheo wa 13 ya go lwela tokologo e tšwela pele mothalotheong wa 14 ka go laetša bagale bao ba e lwetšego. (2)
- 4.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a lethabo
- O thabišwa ke ge a lokollotšwe a tlo ipshina le ba lapa la gagwe. (2)
- [10]**

LE

POTŠIŠO YA 5:**MATSIKINYANE – SJ Mokaba, KP Matsho, EM Phofi, MS Machitela****TSHADI ITSHWABELENG – EM Phofi**

- 5.1 Poeletšo ya senoko mothalothetong wa 2 mo go 'Ka gore **se se segotlane...**./mothalotheto wa 4 mo go Ngwana **go** tswalwa **go** pharwa sethobolong? (2)
- E tšweletša mošito seretong se.
- 5.2 Leseana le hweditšwe le apere mankgeretla thotobolong ya ditšhila le se la iketla. (2)
- 5.3 Sereti se dirišitše potšišoretoriki go tšweletša maikutlo a kwelobohloko/manyami. (2)
- 5.4
- Metara o arotšwe ka dikarolometara tše pedi.
O sathane a ipheditše – karolometara ya 1
ga wa romeletša – karolometara ya 2
Goba
  - Dikarolometara di arogantšwe ka sešura.
O sathane a ipheditše//ga wa romeletša. (2)
- 5.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Kgopolokgolo ya sereto se ke go fediša bophelo bja leseana.
• Sereti se šomišitše tumelokganetši ye 'mathomo a bofelo bja phelo bjo', go ala ditiragalo tša go thoma go fediša bophelo bja leseana le. (2)

[10]**PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30**

KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA**POTŠIŠO YA 6: BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele****Mohlala wa karabo****Teori ya tshwantšho ya baanegwa:**

Semelo sa moanegwa se lebane le maitshwaro a gagwe. Wo ke mokgwa wo moanegwa a phelago ka gona go ya le ka mo mongwadi a mo tšweleditšego pading. Ge re sekaseka semelo sa moanegwa gantši go lebelelwa dintlha tše di latelago:

- Ditiro le dipolelo tša moanegwa.
- Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena.
- Mongwadi o reng ka yena.
- Leina la moanegwa

Semelo sa Komanyi**(a) Ditiro le dipolelo tša gagwe**

Ga a fele pelo/O na le pelotelele.

- O fela a gopotša Ditau gore ge a sa nyale Thabišo setulo sa gagwe se tlo lewa ke bjelele a se lebeletše.
- Le ge Ditau a sa mo fetole gabotse o tšwela pele go mo lemoša kotsi ya go se sekegele lentšu la Mohu Tsweke tsebe.

O na le maele.

- O eletša Ditau gore a sekegele lentšu la tatagwe tsebe.

O bogale ebile ga a rapeletše.

- O re Bakone ba tlogele Ditau ka ge e le ngwana maganagobotšwa. O mmošša serokaphatla gore badimo ga ba bapale.

O swara thipa ka bogaleng.

- O ithwala ka sebele go ya ga Kgoši Pilošamadiba go ikgopelela sego sa meetse ka noši a re Bakone ba tla bona gore thetho yela ga se a e aparela lefela.

(b) Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena

Ke motho wa go ba le maikemišetšo.

- Barongwa ba Komanyi ba boditše Kgoši Pilošamadiba gore Komanyi o ikemišeditše go tlogela Thabišo ka gae pele a e ya badimong.

(c) Mongwadi o reng ka yena

Mongwadi o mo tšweletša e le motho wa pelo ye nnyane.

- Komanyi ge a kgopišegile o a lla. O rile go se kwane le Ditau ka dipolelo a tsena ka mokutwaneng mo a ilego a šipha ka megokgo.

O rata nnete.

- O be a sa rate go ahlola ditaba sepišša goba go tšea lehlakore ka gobane o re Bakone ba di ahlole ka gore yena o bona Ditau e sa le mošemane wa dipudi.

(d) Leina la gagwe

Leina la Komanyi le sepelelana le ditiro tša gagwe.

- O a omana ge dilo di sa sepele gabotse.
- O laetša gore ka le lengwe la matšatši go tlo nka gwa senyega ge Ditau a iphapantšha le taelo ya badimo. O re Ditau ga a tsebe gore khwephane e tlo kgeba sona segošane ka le lengwe la matšatši. Ruri madupa a yona a tlo tamiša kgole le kgauswi.

[25]

GOBA**POTŠIŠO YA 7: BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele****SETSOPOLWA SA A**

- 7.1
- Ba bitšana ka direto: Mohlaloga/Mokone.
  - Go bolelwa ka kgorong ya mošate.
  - Go nwewa bjala ka sephokwana.
(LE TŠE DINGWE) (3)
- 7.2 Ditau (1)
- 7.3 Thulanontle (1)
- 7.4
- Mongwadi o šomišitše poledišano ya Senyama le Makgabo go re hlalošetša ditiragalo.
  - Mongwadi o šomišitše tebelelo ya motho wa boraro go re anegela tiragalo ya go sepela ga Senyama le Makgabo.
(E TEE fela) (1)
- 7.5 Morero wa puku o mabapi le gore lentšu la mohu ga le tshelwe.
- Dipolelo tša Senyama le Makgabo di bontšha ba tshwenyegile ka maitshwaro a Ditau a go se latele lentšu la mohu. (2)
- 7.6
- Phekgogo ya puku ye ke ge Ditau a imiša Mpimpi.
  - Diteng tša setsopolwa di mabapi le Senyama le Makgabo bao ba bolelago ka Ditau yo a imišitšego Mpimpi. (2)
- 7.7 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a lethabo
- Ke thabišwa ke go re batswadi gantši ba kgetha lapa leo ba tsebago maitshwaro a bana ba gona.
Goba
- Maikutlo a manyami
- Ke nyamišwa ke go re ga se ba hlokomela polelo yeo e rego mmapelo o ja serati, senyakelwa ga a se rate.
  - Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go kgetha yo a mo ratago.
(E TEE fela) (2)

SETSOPOLWA SA B

- 7.8
- Kgokolo o na le megabaru ka gore o hlohleleditše Ditau go nyala morwedi wa gagwe le ge a tseba gore ga se a mo lebana.
  - O na le pelo ye mpe ka gore o potile Ditau ka pele gore a ngangabale a se nyale Thabišo.
  - Ke moikaketši ka ge e le malome yo a tlogo ja hlogo fela a se a thaba. (3)

- 7.9
- Komanyi o rometše bakgomana ga kgoši Pilošamadiba go nyala Thabišo go ba ngwetši ya lapa.
  - Ditau o ile a hlatšišwa diemadirile tšeo di bego di mo šira gore a se sekegele lentšu la mohu tatagwe tsebe. (2)
- 7.10
- Balekwa ba tla fa diponelopele tša go fapana.
Mohlala:
- Kgokolo a ka loga maano a mangwe a go hlakahlakantšha lenyalo la Ditau.
  - Kgokolo a ka bolaya Thabišo gore a fe morwedi wa gagwe sebaka.
  - Kgokolo a ka hloya Komanyi ka la gore ke yena a šašarakantšhago ditaba tša bogoši bja Bakone. (3)
- 7.11
- Kgokolo o be a hlohleletša Ditau gore a nyale motswalagwe Seritša.
  - Kgokolo o be a širile Ditau ka dihlare, gore a se ke a latela lentšu la mohu tatagwe la go nyala Thabišo, bjale lehono o maketše. (2)
- 7.12
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Setsopolweng se go foka moya wa lethabo.
- Lenyalo la Ditau le Thabišo le hlotše moya wa lethabo ka mošate wa Bakone.
  - Tlemollo ya lehuto ke ge Ditau a nyala Thabišo. (3)

[25]

POTŠIŠO YA 8: KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**Mohlala wa karabo****Teori ya tshwantšho ya baanegwa:**

Semelo sa moanegwa se lebane le maitshwaro a gagwe. Wo ke mokgwa wo moanegwa a phelago ka gona go ya le ka moo mongwadi a mo tšweleditšego pading. Ge re sekaseka semelo sa moanegwa gantši go lebelelwa dintlha tše di latelago:

- Ditiro le dipolelo tša moanegwa.
- Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena.
- Mongwadi o reng ka yena.
- Leina la moanegwa

Ditiro le dipolelo tša gagwe

O na le maikarabelo.

- Ge ditaba tša lapa la gagwe di sa sepele gabotse o ya dingakeng le dikerekeng go hwetša thušo.

O na le lerato.

- O be a sa nyake go hlala Molatelo ka ge a be a naganela Matome.

O a tshepagala.

- Le ge Mphapantši a mo gokagoketša o ema senna a se obege molala.

O na le kgang.

- Ge Molatelo a re ba ye go nyaka setsha o ile a se dumele.

O na le lerato le kwelobohloko.

- Ga a nyake go botša Molatelo ka taba ya gagwe le Fiona ka ge a re e tla mo godišetša bolwetši goba go mmolaya.
- O tšea sephetho sa go thekga mosadi wa gagwe bolwetšing bja gagwe bja kankere ya molomo wa popelo.

Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena

Ke motho wa go se rate thetho.

- Tumpu o botša Molatelo gore Mojagobedi ga se motho wa go rata basadi.

Mongwadi o reng ka yena.

O rata go eletšwa.

- O ya go Tumpu go nyaka maele ka phedišano ya gagwe le Molatelo.
- Ge sephiri se utollotšwe o ya go Tumpu go nyaka dikeletšo.

Leina la gagwe

Leina la gagwe le sepelelana le ditiro tša gagwe.

- O nyetše, ka lehlakoreng le lengwe o ratana le Fiona. Se ke sešupo sa gore o ja gabedi.

[25]

POTŠIŠO YA 9: KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**SETSOPOLWA SA C**

- 9.1   • Bookelong
          • Lepayana
          • Baoki.
          (LE TŠE DINGWE) (3)
- 9.2   Molatelo (1)
- 9.3   Thulanontle (1)
- 9.4   • Mongwadi o dirišitše tebelelo ya motho wa boraro go re anegela ditaba tša go belegwa ga Matome.
          • Mongwadi o dirišitše poledišano ya Mojagobedi le Molatelo go re anegela tiragalo.
          (E TEE fela) (1)
- 9.5   Morero wa puku o mabapi le gore sephiri se thuba motse.
          • Poledišano ya Molatelo le Mojagobedi e laetša go na le sephiri se Molatelo a se fihlago. (2)
- 9.6   Phekgogo ya puku ye e amana le Molatelo ge a utela Mojagobedi gore o na le bolwetši bja kankere ya molomo wa popelo.
          • Diteng tša setsopolwa se di mabapi le Molatelo yo a tsošago tshele ka lebaka la sephiri se a se utilego. (2)
- 9.7   Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
          Mohlala:
          Maikutlo a manyami
          • Ke nyamišwa ke go re Mojagobedi ga se a itokišetša go tšwa ka gae.
- Goba
- Maikutlo a lethabo
          • Ke thabišwa ke go re batho ge ba dutše ka ga bona ba ba le tokologo le go efoga dithulano. (2)

SETSOPOLWA SA D

- 9.8
- Mojagobedi o na le sebete ka ge a ile a bula faele ya Molatelo mola molao o sa dumele go bula faele ya molwetši.
  - O na le pelo/kwešišo ka ge a kwešišitše maitshwaro a Molatelo ka morago ga go lemoga gore Molatelo o na le kankere ya molomo wa popelo.
  - Mojagobedi ke motho wa go ba le tshepo ka ge a sa kgolwe gore Molatelo a ka mo utela sephiri sa bolwetši bja gagwe. (3)
- 9.9
- Molatelo o amogetšwe bookelong ka morago ga go thulwa ke sefatanaga.
  - Mojagobedi o etela mosadi wa gagwe bookelong. (2)
- 9.10
- Balekwa ba tla fa diponelopele tša go fapana.
Mohlala:
- Mojagobedi a ka mo hlala.
  - A ka ratana le basadi ba bangwe.
  - A ka thoma go se mo hlokomele. (3)
- 9.11
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
- Mojagobedi o gopola ka go fetogafetoga ga maitshwaro a Molatelo.
  - Mojagobedi o gopola gore Molatelo o be a gana go hweletša Matome moratho. (2)
- 9.12
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Setsopolweng se go foka moya wa kwelobohloko/kwešišo.
- Mojagobedi o thoma go kwešiša ditiro tša mosadi wa gagwe.
  - Tlemollo ya lehuto ke ge Mojagobedi a tšea sephetho sa go thekga mosadi wa gagwe. (3)
- [25]**

DIKANEGETLOTŠHABA**POTŠIŠO YA 10: TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa, BMT Makobe LE AP Nkadimeng****Mohlala wa karabo:****NONWANE****Mohuta wa nonwane ya Mmakgwadi le Lejapela**

Ke nonwanekgogamašego

- E anegwa bošego mola go etišitšwe.
- Baanegwa nonwaneng ye ke batho e lego badudi ba motse wa boMmakgwadi le noga yeo e bitšwago Lejapela.
- Lejapela le le na le dimelo tša bomotho ka ge le be le bolela le Mmakgwadi.
- Nonwane ye e na le lefetla la ditaba tša go se kgodiše ka gore noga e latswa motho ya be ya bolela.

Mehola ya dinonwane

- Nonwane e tloša bodutu - moanegi o tloša batheeletši (bana) bodutu ka go ba anegela ka noga ya go bolela le motho le mosadi yo a ilego a kokomoga dimpa go fihlela di thunya.
- Ke nonwane ya go thuša go gapa boroko - e anegwa bošego ge go etišitšwe.
- E fa thuto ka bophelo - bohumi bja dihlare ga se bja loka ka gore Mmakgwadi o feleleditše a lobile bana ka lebaka la bohumi bja go tla ka go diriša dihlare.

SERETO**Mohuta wa sereto sa Modjadji (Kgošigadi ya go neša pula)**

Ke seretotumišo sa magoši.

- Se reta le go tumiša Kgošigadi Modjadji.
- Kgošigadi Modjadji o be a tumile ka go neša pula.
- Se bolela ka bokgoni, botšo le leloko la gagwe – o kgona go neša pula, o tšwa bohlabatšatši bja Zimbabwe, ke ditlogolo tša Kgošikgolo Dzugudini.

Mohola wa sereto

- Ke go reta le go tumiša Kgošigadi Modjadji ka bokgoni, botšo le leloko la gagwe.

KOŠA**Mohuta wa koša**

Ke koša ya makgarebe.

- Ge ba thakgetše ba bona masogana ba hutša e ke ba ka ba bolediša ba re ba rata nna fela.

Mohola wa koša

- E tloša makgarebe bodutu.

[25]

POTŠIŠO YA 11: TODI YA BATLOGOLO – MAKGOPA M, MAKOBE BMT LE NKADIMENG AP**SETSOPOLWA SA E**

- 11.1 Nonwane, nonwane!
Keleketla! (1)
- 11.2 Rahodu
• Ditiragalo tša nonwane di theilwe godimo ga gagwe.
• Mediro ya gagwe e phadima go feta ya baanegwa ba bangwe. (3)
- 11.3 Ke tikologo ya sebjalebja le segologolo.
• Ditiragalo tša go utswa di direga Soweto tše dingwe di diragala Leribe.
• Go ruiwa ga dikgomo. (3)
- 11.4 Ke lehodu.
• O utswetša batho leruo la bona. (2)
- 11.5 Balekwa ba tla fa diponelopele tša go fapana.
Mohlala:
• Rahodu a ka swarwa ke maphodisa.
• Setšhaba se ka mmolaya.
• Setšhaba se ka raka Rahodu motseng wa sona. (3)
- 11.6 Balekwa ba tla fa melaetša ya go fapana.
Mohlala:
Tsela ya morara ga e butšwe/Lehodu la kgale le hwa le swere tsela.
• Rahodu o be a utswetša batho leruo ba lla ka yena.
• Mafelelong Rahodu a ba le mathata a gore kgomo e ile ya mmelega, ya sepela ka yena a se sa bonwa gape. (3)

SETSOPOLWA SA F

- 11.7 Senaiwammele
• Sebokantšu (2)
- 11.8 Boitsebišo (1)
- 11.9 Sereti se hlaloša bogale bja Kgoši Mmalebogo. (1)
- 11.10 Go tšweletša mošito. (1)
- 11.11 Setlabela se ke kelelothalo.
• Kgopolo ya gore ga se moselasela mothalotheong wa 18 e felela mothalotheong wa go latela. (2)

- 11.12 Boya bjona ka gana nnang gore ke **bjona**,
Ka re ga se boya ke dipaki tša masogana! (1)
- 11.13 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa tumišo
- Sereti se itumiša ka botšo, tswalano, bogale le mabobo a sona. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA**POTŠIŠO YA 12: O IPHIHLETŠENG? – LT Maphoso****Mohlala wa karabo:****Teori ya morero**

Morero ke kgopolokgolo ye mongwadi a ratago go e tšweletša ka sengwalo sa gagwe. Morero o lebane le thutokgolo ye mongwadi a ratago go e fihliša go mmadi bophelong. Morero wa puku o lebane le molwantšhwa.

Tirišo

Morero wa 'O iphihletšeng?' o lebane le go re go phegelela bophelong go tliša katlego/ Kgotlelelo e tswala katlego.

- Rebone o hwetša dipoelo tša gagwe tša marematlou.
- O hwetša a tšweletše mpatong wa marematlou.
- O rata go tšwetša dithuto tša gagwe yunibesithing a ithutele tša dijo, go ba *Dietician*.
- Tatagwe o gana go mo lefela dithuto tša yunibesithi o re yena ga a na tšhelete.
- Mahunela o re Rebone a ye go nyaka mošomo goba a nyalwe.
- Rebone o nyaka go ya sekolong o re thuto pele banna morago.
- Morutiši Kgoroši le Moruti Shai ba hweletša Rebone mašeleng a go mo thuša go tšwetša dithuto pele.
- Mahunela o tšea tšhelete ya go tšwa go boMorutiši Kgoroši le Moruti Shai o e boloka botshwelamare mme e a timela.
- Rebone o a nyama, o ya go dula le Mpoti gomme o hwetša molaetša wa gore ba mo hweleditše thušo ya mašeleng.
- Rebone o boa gae gomme o kgona go ingwadiša le Unisa a ithuta a le gae.
- O kgona go hlokomela tatagwe le ge a sa mo thuše ka selo.
- Mafelelong Rebone o a atlega dithutong tša gawe ntle le go tseba molefeledi wa mašeleng a dithuto tša gagwe.

[25]**POTŠIŠO YA 13: O IPHIHLETŠENG? – LT Maphoso****SETSOPOLWA SA G**

- 13.1 13.1.1. Jemina ke mmane wa Rebone.
13.1.2. Mahunela ke tatago Rebone. (2)
- 13.2
- Di hlaloša tiragalo/Di hlahla mmadi ka tiragalo ya Jemina ya go homotša Rebone (*Go kwagala motho a Ila/Jemina o leka go mo homotša*).
  - Di utolla maikutlo a Jemina a kwelobohloko go Rebone (*Ka pelobohloko*).
  - Di tšweletša semelo sa Jemina sa go hloka kholofelo (*Ka go itlhoboga*).
  - Go tšweletša nako le lefelo (*Ka gare bošego ka ntlong*).
(TŠE THARO fela) (3)
- 13.3
- Rebone o tšweletše mpatong wa marematlou ka dihlora o rata go tšwetša dithuto pele.
  - Mahunela o gana go lefela Rebone dithuto. (2)

- 13.4
- Mminorathwana ke mmimo wo mokopana wo o arolago ditiragalo tše di diregago ka nako e tee, e ka ba mafelong a go fapana goba lefelong le tee (Poledišano ya temana ya bobedi le ya temana ya boraro kgaolo ya pele di arolwa ke mminorathwana-di direga ka nako e tee).
  - Khwelelo ke ge mmapadi a bolela a tloga segodišamantšung (*Rebone o bolela le Hlogi a tloga segodišamantšung a e ya go tatagwe*).
(Mehlala YA MALEBA e tla amogelwa) (2)
- 13.5 Thulanontle
- Rebone le tatagwe ba fapana ka dikgopolo le dipolelo ge Rebone a re o nyaka go tšwetša dithuto tša gagwe pele. (2)
- 13.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
- Mahunela ga a bone bohlokwa bja thuto mola Rebone yena a phegeletše go tšwetša dithuto pele. (2)

SETSOPOLWA SA H

- 13.7
- Ga se a lefa Ngaka Thokgola tšhelete ya gagwe.
  - O nyaka gore motho yo a utswitšego tšhelete ya gagwe a golofale. (2)
- 13.8 Mahunela
- O hlamilwe kgopolong e tee ya bongame.
  - Ga a gole ebile ga a fetošwe ke mabaka - ebile ngame go tloga mathomong go fihla mafelelong, ga se a ka a fetoga.
  - Mahunela ke mmapadi yo ditiro tša gagwe di sa lebagego.
(TŠE PEDI fela) (3)
- 13.9
- Ke sedirišwa seo motšweletši a se dirišago go gatiša babapadi/ditiragalo le dipoledišano tša papadi ye.
  - Babapadi ba papadi ye ka moka ba šomiša segodišamantšu gore ba kgone go kwagala. (2)
- 13.10 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
- Batheeletši/Babadi ba a tseba gore dikgomo tša Mahunela di utswa ke Benjamene mola Mahunela a sa tsebe.
  - Batheeletši/Babadi ba a tseba gore Sarinki o ratana le Mahunela mola Rebone le Benjamene ba sa tsebe.
  - Batheeletši/Babadi ba a tseba gore Benjamene o peiletšwe ke Sarinki mola Mahunela a sa tsebe.
  - Batheeletši ba a tseba gore Sarinki ke yena a bego a utswa tšhelete ya Mahunela efela yena o be a sa tsebe.
(TŠE PEDI fela) (2)

13.11 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.

Mohlala:

- Tšhelete e swanetše go šomišwa mabakeng a bohlokwa.
- Tšhelete e bolokwa pankeng.
- Go bohlokwa gore batho ge ba na le tšhelete ba nyake maele go baeletši ba tša mašelang.

(3)
[25]

POTŠIŠO YA 14: NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu

Mohlala wa karabo:

Teori ya morero

Morero ke kgopolokgolo ye mongwadi a ratago go e tšweletša ka sengwalo sa gagwe. Morero o lebane le thutokgolo ye mongwadi a ratago go e fihliša go mmadi bophelong. Morero wa puku o lebane le molwantšhwa.

Tirišo

Morero wa Naga ga di etelane ke go re ga bomotho ga go na bosehlana.

- Mongwadi o tšweletša Mphaka e le motho yo a thulanago le tshepedišo ya mmušo wa gabo wa Bonwatau go lebeletšwe dintlha tše di latelago:
  - Maemo a thuto
  - Maemo a dipolitiki
- Thulano ya Mphaka le tše di laeditšwego ka godimo e mo hlohleletša go tšwa ka difata.
- Naga ya mathomo ye a tsenelago go yona ke Takone moo a gopolago gore khutšo e tla ba gona, madimabe e ba gore ga go be bjalo.
- Tshwarompe ye Mphaka a kopanago le yona Takone e mo lemoša kgonthe ya gore ga gabo motho ga go na bosehlanyana.
- Mphaka le lapa la gagwe ba hlorišwa ka mešogofela ka la gore ke matšwantle.
- Mathata a Takone a hlohleletša Mphaka go tšwa ka difate ka nepo ya gore o tla hwetša khutšo.
- Mphaka o bona bokaone e le go fetela Letsheng la Mogadisho nepo e le go nyakana le khutšo gammogo le tharollo ya mathata a gagwe.
- Bothata bja go ba motšwantle bo sa tšwelapele gammogo le go lapa la gagwe.
- Tshwarompe ye a kopanago le yona e mo hlohleletša go fetola kgopolo ya gagwe.
- Mafelelong Mphaka le lapa la gagwe ba tšea sephetho sa go gomela gae ka morago ga go lemoga mathata a ba kopanago le ona a bofaladi.
- Go molaleng gore legae la bo motho ga le na bosehlanyana, mathata ge a le gona a nyaka poledišano gore go be le tharollo.

[25]

POTŠIŠO YA 15: NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu

SETSOPOLWA SA I

- 15.1 15.1.1. Hunadi ke mosadi wa Mphaka.
15.1.2. Raesibe ke morwedi wa Mphaka.

(2)

- 15.2
- Di tšweletša semelo sa Mphaka sa go phela a befetšwe (*O kgathola mahlong*).
  - Di utolla moya wa go ngaletša wo o aparetšego Hunadi (*O a ngaletša*).
  - Di hlaloša tiragalo ya go ema, go leba lebating le go gahlana le Raesibe ga Hunadi (*O a ema o leba lebating o gahlana le Raesibe a swere mangwalo*).
- (3)
- 15.3
- Mphaka o dirile kgetho ya go tšwa ka difate le ba lapa la gagwe go falalela Takone gore a kgone go phela ka tokologo.
  - Mphaka o naganišiša ka sephetho se a se tšerego sa go ya Takone.
- (2)
- 15.4 Thulanontle
- Mphaka le Hunadi ba fapana ka mantšu/dipolelo.
- (2)
- 15.5 Mmadi o be a se a letela gore Mphaka a ka feleletša a fetotše sephetho sa gagwe sa go boela Bonwatau fela mafelelong o se fetotše.
- (1)
- 15.6 Balekwa ba tla fa melaetša ya go fapana.
Mohlala:
Balekane ge ba lebane le bothata ba swanetše go boledišana e sego go ngalelana.
- (1)
- 15.7 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Mphaka o thabela go boela Bonwatau mola Hunadi a bona gore ya boela pitšeng e a swa.
- (2)

SETSOPOLWA SA J

- 15.8
- O botša Mphaka gore ge a tennwe ke go dula Takone a boele gagabo.
  - O bitša Mphaka motšwabotšo.
- (2)
- 15.9 Mphaka
- O emetše motho yo a feleletšego ka gore ge a sa swarege gabotse o laetša maikutlo. Mohlala: O tšea sephetho sa go boela gae Bonwatau.
  - O a gola ebile o a fetoga ka gore re bona a fetola mogopolo a boela gae Bonwatau.
- (3)
- 15.10 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa ntwakgethologanyo
- Kala o hlohla Mphaka maikutlo gore ba lwe.
- (2)
- 15.11
- Mmadi o tseba gore Kala le Mbari ba rerile go raka Mphaka Takone mola yena mong a sa tsebe.
  - Mmadi o tseba gore Otše, Ntlhore le Letsota ba re Mphaka a široge. Letsheng la Mogadisho gore a ba tšwele motse fela yena ga a tsebe.
- (2)

15.12 Ee

- Babapadi ga se ba bantši, ke ba bararo fela (Kala, Mphaka le Mbari).
- Polelo ya babapadi ga se ye telele (O bolela bjalo ka setlatla).
- Go na le ditšhupasefala go hlahla mmadi (O kgathola mahlong).

(3)
[25]

POTŠIŠO YA 16: LEHUFA – P Mothupi**Mohlala wa karabo:****Teori ya morero**

Morero ke kgopolokgolo yeo mongwadi a ratago go e tšweletša ka sengwalo sa gagwe. Morero o lebane le thutokgolo yeo mongwadi a ratago go e fihliša go mmadi bophelong. Morero wa puku o lebane le molwantšhwa.

Tirišo

Morero wa Lehufa ke go re lemoša go re lehufa ga le age motse.

Molekane wa go ba le lehufa o naganela molekane wa gagwe gore o ratana le motho yo mongwe. Kgonono yeo e tliša manomabe a go diša molekane wa gagwe. Taba ye e tliša go se tshepane ga balekane.

- Ntlogeleng o befedišwa ke go hwetša dinomoro tša Lerato ka potleng ya paki ya Ntshepe ka morago ga go e phuruputša. Ka go phuruputša diaparo tša Ntshepe o be a rata go hwetša bohlatse bja gore yo Ntshepe o ratana le mang.
- Ka lebaka la dinomoro tšeo tša mogala, Ntlogeleng o napile o thoma go hlapaola Ntshepe go fihla fao a mo tshwelago ka mare ka lebaka la ge a re o ratana le Lerato.
- Ntlogeleng o latelela Lerato fao a šomago gona, gomme a fihla le go roga Lerato ka ge a re o mo tšeela monna.
- Ntlogeleng o ya go Mešunkwane go yo nyakela Ntshepe dihlare ka ge a re o kitima le basadi. Ka mahlatse goba madimabe Ntshepe o ile a tla a bona dihlare tšeo gomme Ntlogeleng a thoma go tšhoga ka ge a bonetšwe.
- Pheletšong Ntlogeleng o itlema ka thapo gomme o a iphega - a hlokofala ka lebaka la bogale bja lehufa.
- Radithekisi le ge a na le dikoloi tše mmalwa, ga a nyake go fa Lerato koloi ya go ya mošomong ka ge a re a ka nametšana le banna bao a ratanago le bona ka yona.
- Radithekisi o nyakela Lerato badiši ba go diša mesepelo ya gagwe gore a tle a tsebe gore Lerato o ratana le bomang.
- Radithekisi o nyakela Ntshepe babolayi ka ge a re o ratana le mosadi wa gagwe. Ka gona o nyaka gore a tloše yo Ntshepe tseleng ka ge a mo phediša boima.
- Radithekisi o latelela Lerato ka kerekeng, o mo goga go sa rapelwa ka ge a re ka kerekeng o ela banna.
- Lerato o hlala Radithekisi ka lebaka la lehufa leo le bego le dira gore Radithekisi a mo hloriše.
- Radithekisi o fetša a ithuntšhitše ka maikemišetšo a go ipolaya gomme ka mahlatse a se ke a hlokofala.

[25]

POTŠIŠO YA 17: LEHUFA – P Mothupi**SETSOPOLWA SA K**

- 17.1 17.1.1. Ntlogeleng ke mosadi wa Ntshepe.
17.1.2. Lerato e be e le morutwana wa Ntshepe/Lerato ke mosadi wa Ntshepe. (2)
- 17.2
- Di hlahla mmadi ka tiragalo ya Ntshepe ya gore o bala kuranta (*Ntshepe o bala kuranta*).
  - Di tšweletša maikutlo a Ntlogeleng a go ba bogale ge a bolela le Ntshephe (*Ka bogale*).
  - Di tšweletša semelo sa Ntshepe sa go ba boleta ge a bolela (*Ka go iketla*). (3)
- 17.3
- Ntshepe o nameditše Lerato sefatanaga sa gagwe mesong ge a eya mošomong.
  - Lerato o file Ntshepe dinomoro tša mogala gore ge a ka rata go reka se senqwe lebenkeleng la bona a mo leletše. (2)
- 17.4 Thulanontle
- Ntshepe le Ntlogeleng ba fapana ka dipolelo. (2)
- 17.5 Mmadi o be a se a letela gore Radithekisi a ka kgopela tshwarelo go Ntshepe le Lerato fela mafelelong o a e kgopela. (1)
- 17.6 Balekwa ba tla fa melaetša ya go fapana.
Mohlala:
Lehufa ga se la loka. (1)
- 17.7 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a Ntshepe ke a go fola ka ge a se na kamano le Lerato mola a Ntlogeleng e le a pefelo ka gore a nagana gore Ntshepe le Lerato ba a ratana. (2)

SETSOPOLWA SA L

- 17.8
- Radithekisi o re Ntshepe ke mpša.
  - Radithekisi o betha mosadi wa gagwe ka letswele. (2)
- 17.9 Radithekisi
- O emetše motho yo a feleletšego ka gore o laetša maikutlo a pefelo ge a ekwa ebile a bona mosadi wa gagwe a na le monna yo mongwe.
  - O a gola ebile o a fetoga: re bona mafelelong a laetša boitsholo ebile a kgopela tshwarelo. (3)

- 17.10 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa lehloyo
- Go tlišwa ga khasete go dirile gore Radithekisi a hloye Lerato le Ntshepe.
Goba
- Moya wa ntwapefelo
- Radithekisi o befetšwe ebile o betha Lerato ka letswele.
Goba
- Moya wa bohloidi/ bohvirihwiri
- Tsarane le Leepo ba ja Lerato le Ntshepe leonyane. (2)
- 17.11
- Mmadi o tseba ka maanomabe ao Radithekisi, Tsarane le Leepo ba a logago go tloša Ntshepe tšatšing mola yena a sa tsebe.
  - Mmadi o tseba ge Tsarane le Leepo ba e ja Lerato leonyane fela yena a sa tsebe.
  - Mmadi o tseba ge Tsarane le Leepo ba letetše Ntshepe ka ntle kholetšheng go tlo mmolaya mola Ntshepe a sa tsebe.
(TŠE PEDI fela) (2)
- 17.12
- Babapadi ga se ba bantši, ke ba bararo fela (Tsarane, Radithekisi le Lerato).
  - Polelo ya babapadi ga se ye telele (A sefatanaga sa gagwe ke se se bjang).
  - Go na le ditšhupasefala go hlahla mmadi (*O a theeletša*).
  - Polelonoši ya Radithekisi ke ye kopana.
(TŠE THARO fela) (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE: THETO [MEPUTŠO YE 10]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
<p>DITENG</p> <p>Tlhalošo ya sererwa. Botebo bja dikgopolo, kgonthišišo le kwešišo ya setšweletšwa</p>	5–6	4	3	2	1
	<ul style="list-style-type: none"> - Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa. - Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakogedi tša go amana thwii le sererwa. - Kwešišo ye e tseneletšego ya sengwalo le sereto. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa. - Potšišo e arabilwe ka botlalo. - Dikgopolo tšeo di filwego di a kwagala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago. - Kwešišo ya sengwalo le sereto e bonetše. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tlhalošo ye e kgotsofatšago ya sererwa. - Go na le dintlha di se kae tšeo di amanago le sererwa. - Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše. - Kwešišo ya motheo ya sengwalo le sereto. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tlhalošo ya sererwa ga e kgotsofatše. - Ga go dintlha tšeo di amanago le sererwa. - Ga go kwešišo ya sengwalo le sereto. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ga go kwešišo ya sererwa. - Karabo ga e sepelelane le sereto. - Morutwana ga a tsebe selo ka ga sengwalo le sereto.
<p>MEPUTSO YE 6</p>	4	3	2	1	0
	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse. - Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari. - Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba, tša go hlohla mabjoko. - Go nyakile go se na le phošwana le e tee ya popopolelo, mopeleto le maswaodikga. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo. - Kelelo ye botse ya dikgopolo. - Polelo, segalo le setaele ke tša maleba. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopego se a tšwelela. - Taodišo ga e na kelelo ye botse ya dintlha ebile ga go tlemagano ya dikgopolo. - Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo. - Dikgopolo ga se tša beakanywa ka tatelano ye botse. - Diphošo tša polelo ke tše ntši. - Segalo le setaele di fošagetše. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopego ga se sa maleba. - Diphošo tša polelo ke tše ntšintši ebile le setaele se fošagetše kudu.
<p>MEPUTSO YE 4</p>					

KAROLO YA B LE C: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE – PADI, KANEGELOTŠHABA LE PAPADI [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG Tlhalošo ya sererwa Botebo bja dikgopolo, kgonthišišo le kwešišo ya setšweletšwa	12–15 - Karabo ye botsebotse go fetiša: 14–15. - Karabo ye botsebotse: 12–13. - Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa. - Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana. - Kwešišo ye botsebotse ya sengwalo le setšweletšwa.	9–11 - Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa. - Potšišo e arabilwe ka botlalo. - Dikgopolo tšeo di filwego di a kwagala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago. - Kwešišo ya sengwalo le setšweletšwa e a bonala.	6–8 - Kwešišo ya magareng ya sererwa eupša ga se dintlha ka moka tšeo di hlalošwago ka botlalo. - Bontši bja dintlha di amana le sererwa. - Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše. - Kwešišo ya motheo ya sengwalo le setšweletšwa.	4–5 - Kwešišo ye nnyane ya sererwa. - Ga go dintlha tšeo di hlalošwago ka botlalo. - Dintlha tše nnyane di amana le sererwa. - Tlhalošo e amana gannyane le sererwa. - Kwešišo ye nnyane ya sengwalo le setšweletšwa.	0–3 - Ga go kwešišo ya sererwa. - Maiteko a go araba potšišo a fokola kudu. - Ditlhalošo ga di kgotsofatše. - Morutwana ga a tsebe sengwalo goba setšweletšwa
MEPUTSO YE 15					
SEBOPEGO LE POLELO Sebopego, kelelo le kalo ya dikgopolo Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo	8–10 - Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse. - Matseno le mafetšo ke a mabotse kudukudu. - Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari. - Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba, tša go hlohla mabjoko.	6–7 - Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo. - Go na le tlemagano ye botse magareng ga matseno, mafetšo le ditemana tše dingwe tša taodišo yeo. - Kelelo ye botse ya dikgopolo. - Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.	4–5 - Sebopego se a tšwelela. - Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo e gona eupša e na le mafokodi. - Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba. - Peakanyo ya ditemana ke ya maleba.	2–3 - Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo. - Dikgopolo ga se tša bewa ka tshwanelo. - Diphošo tša polelo ke tše ntši. - Segalo le setaele ga se tša maleba. - Peakanyo ya ditemana e fošagetše.	0–1 - Tlhokego ya peakanyo ye botse ya sebopego e dira gore dikgopolo di se elele gabotse. - Diphošo tša polelo le setaele sa go fošagala di dira gore go be bothata go bala le go kwešiša molaetša wa taodišo. - Segalo le setaele di fošagetše kudu - Peakanyo ya ditemana e fošagetše kudu.
MEPUTSO YE 10					